

INUIT ATAQATIGIIT INATSISARTUNI

UKA2022/92

Oktoberip 18-iat 2022

Agathe Fontain

Kalaallit Nunaanni Inuit nalunaarsorsimaffiannik, Norgemi sametingimi valgmantallimut aaqqissuussineq isumassarsiorfigalugu (Kalaallisut inuit nalunaarsorsimaffiat aamma qinersisartut nalunaarsorsimaffiat), nammineq kajumissutsimik nalunaarsuineramik aamma qinersisartut nalunaarsorsimaffiannik tungaveqartumik, suliaqarnissamik Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.

Inatsisartunut ilaasortaq Pele Broberg, Naleraq

Oqaaseqaat:

Norgemi Samet inatsisartuinut qinersisinnaatitaasut allattorsimaffiat isumassarsiorfigalugu Kalaallit Nunaanni Inuit nalunaarsorsimaffiannik, nammineq kajumissutsimik tungaveqartumik, Naalakkersuisut suliaqaqqullugit peqquneqassasut Naleraq siunnersuuteqarpoq.

Naalagaaffimmut atalluta nunap inoqqaavisut namminersorluta oqartussaanerput, namminerisatsinnik inatsisartoqarlutalu naalakkersuisoqarnerput, taamalu inatsisiliorsinnaallutalu inuiattut amerlasuutigut aalajangiisinnaassuseqarnerput nunarsuarmi nunat inoqqaavinit allanit nuannaartorineqarlunilu assilisassaqqissutut isigineqarpoq. Naalagaaffiup Danmarkip iluani nunat inoqqaajuvugut, aalajangersagarlu ILO 169 tungavigalugu illersugaalluta. Taamaattoq aamma Kalaallit Nunaanni innuttaasugut naalagaaffiup isaani inuiattut uagutsinnut tungasutigut

INUIT ATAQATIGIIT INATSIARTUNI

nammineerluta aalajangiisinaatitaasut akuerisaavugut. Taamaattumik Namminersorlutik Oqartussat ataanni aamma innuttaavugut.

Qinersisarnermut inatsiseqarpugut arlalinnik, taakkulu naalagaaffiup inatsisai tunngaviusut tunngavigalugit suliaapput, Danmarkimi innuttaassuseqarneq tamatumani tunngaviulluni. Danmarkimut atatilluta taamaappoq.

Nunattali suli annerusumik nammineernerulernissaa politikikkut anguniagaavoq.

Inuit Ataqatigiinni siunertaarput "Kalaallit Nunaata aningaasaqarnikkut aamma nunat tamat akornanni inuiaat inatsisaat naapertorlugit namminersulivinnissaa. Nunarput naalackersuinikkut aningaasaqarnikkullu ineriartornera inuttut, inooqatigiissutsikkut avatangiisinullu tunngasutigut pijuarsinnaassuseqartumik ingerlanneqassaaq, kalaallillu kulturerput aallaavuissalluni ... qularnaarneqassaaq naleqartut inuiaqatigiinni pilersinneqartut inuiaqatigiinnut tamanut iluaqutaanissaat. Ataqeqatigiinneq, naligiissuseq, assigiissuseq, inooqatigiissutsikkullu nammaqatigiinneq partiip politikikkut suliaanut tunngaviuvoq."

Inatsisartut 2021-mi isumaqatigiillutik pilersippaat Kalaallit Nunaanni Tunngaviusumik Inatsisissaq pillugu Isumalioqatigiissitat. Isumaqalioqatigiissitanut suliassiisummi ilaatigut allassimavoq: "Oqaluttuarisaaneq aallaaviulluni kalaallit kulturiat, kalaallit oqaasii kinaassusaallu akuunerulersitsiniarnermi tunngavigineqassapput, tassa nunap inoqqaavinit tunngavillit. Tunngaviusumilli inatsisissami Kalaallit Nunaata killiffiani nalitsinni inuusut allatullu tunuliaqutaqarlutik nunami najugaqartorpassuit eqqarsaatigilluinnarneqassapput."

Isumalioqatigiissitat suliassaat pingaarneq tassaavoq inatsimmi tunngaviusumi aalajangersakkanik siunnersuusiusalluni, tamakkuuppullu inuiaassutsimut

INUIT ATAQATIGIIT INATSISARTUNI

tunngasut, qinersisarnermut tunngasut allarpassuillu kalaallit naleqartitaannut tunngassuteqartut.

Tamakku taagorpavut inuiaqatigiittut aaqqissuussaansinni tunngaviummata pingaaruteqartut, sanioqqunneqarsinnaanngitsullu.

Ullumi oqallisissatut siunnersuutigineqartumi Kalaallit Nunaata namminersortup iluani Inunnik taaneqartut immikkut nalunaarsorneqarfissaannik suliaqartoqarnissaa pineqarpoq. Inuit namminneq kajumissutsiminnik tassani nalunaarsorsimassapput. Inuit Ataqatigiinni apeqquserparput nalunaarsuiffik taama ittoq sumut atorineqassanersoq? 500-innaat allassimarusuppata sumut atussavarput? Isumaqarpugut siunnersuutip siunertaa paasiuminaatsuusooq, aperisoqartariaqarpormi: Kikkut Inuit allattorsimaffianni allassimasinnaassappat? Kikkut allassimasinnaassanngillat? Allaffissornermik pilersitsiinnarani siunnersuut nunatsinni innuttaasut immikkoortiterneqarnerannik kinguneqarsinnaasoq isumaqarpugut, tamannalu Inuit Ataqatigiinni ilalersinnaanngilarput.

Kalaallit Nunaanni najugaqartugut innuttaavugut kalaallit, amerput qanorluunniit qalipaateqaralarpat. Inuit pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit aalajangersagaat uaguttaaq akuerisavut naapertorlugit inuup kialuunniit pisinnaatitaaffigaa suunini nammineq aalajangissallugu, kalaaliuguni, qallunaajuguni allaaguniluunniit. Taamaalillutik aamma Inuit Issittormiut Siunnersuisoqatigiiffiannut kikkulluunniit aallartitaasinnaapput, aamma qallunaanik angajoqqaqaralarunilluunniit.

Inuiaavugut inuiattut akuerisaasut, nunap inoqqaajunerpullu tulluusimaarutigaarput. Nunap inoqqaavinit allanit nuannaartorisavugut, Issittumiinnaanngitsoq nunarsuarmili tamarmi. Pisinnaatitaaffivut killiffippullu saamit ajasoortugaat, suleqatitsialattullu isigaatigut. ILO-p isumaqatigiissutaa 169 FN-illu Nunat Inoqqaavi Pillugit Nalunaarutaat tamarmik

INUIT ATAQATIGIIT INATSISARTUNI

naalagaaffeqatigiinnermi akuerisaapput. Issittumi naalagaaffiit allat suli tassunga killinngillat.

Imaanngilarli nunap inoqqaavisut atukkavut, pisinnaatitaaffivut nalitullu ataqqineqarnissarput siuarsarneqassanngitsut. Inuit akuutinnerujumallugit sulisariaqarpugut – assersuutigalugu ilisimatusarnermi aatsitassarsiornermilu. Nalunaarummi nunap inoqqaavisa ilisimatinneqarlutillu akuersisarnissaannik aalajangersakkat pingaaruteqarluinnartuupput, tamakkunuunatigullu ilungersornerussasugut Inuit Ataqatigiinni isumaqarpugut.

Allaffissorneq anginerusoq atorfissaqartinngilarput. Atorfissaqartipparput inuit pisinnaatitaaffii ilumoorussamik ilungersuutigissallugit. Innuttaasut atugaasigut siursaaneq, peqqinnissakkut kiffartuunneqarneq pitsaanerusoq, atuarfiit ilinniarfiillu siuarsimasut sannginnerusunillu isumassuineq. Aningaasat allaffissornermut atornagit atorfissaqartinnerusatsinnut atortariaqarpagut. Taamaaliunngikkutta pingaarnersiunerput kukkusuusaaq.

Taamatut oqaaseqarluta, Naalakkersuisullu allannguutissatut siunnersuutaat akueraarput.